

Jasper Albinus, “Ik ga naar Indonesië en neem mee”, Spoken word, lange tekst

D INHALTSVERZEICHNIS (Unterkapitel anklickbar mit Strg-Taste)

NL INHOUDSOPGAVE (klik op de hoofdstukken met ctrl-toets)

<i>Jasper Albinus - Ik ga naar Indonesië en neem mee. Tekst A (zonder uitleg)</i>	2
<i>Jasper Albinus - Ik ga naar Indonesië en neem mee. Tekst B (ingekorte versie met woordverklaringen)</i>	5
<i>NL Context: Literatuur over migratie en Jasper Albinus (leerkrachten)</i>	8
D Sprachniveau (rezeptiv) B2 (Lehrkräfte).....	9
D Literarisches Potenzial (Lehrkräfte).....	9
D Didaktisches Potenzial (Lehrkräfte).....	10
<i>a. spel</i>	12
<i>b. leeservaring</i>	13
<i>c. illustraties</i>	13
<i>d. tabel</i>	14
<i>e. zand</i>	17
<i>f. tekst migratie</i>	18
<i>g. auteurs</i>	19

Jasper Albinus - Ik ga naar Indonesië en neem mee. Tekst A (zonder uitleg)

Uit: *Hardop* (Atlas Contact, 2019)

Ik ga naar Indonesië en neem mee

Ik ga naar Indonesië en neem mee

twee paar schoenen, slippers, achternamen, foto's, een opvoeding, een waaier tegen de warmte

Ik ga naar Indonesië en neem mee

gebrekkig Maleis, mijn Nederlandse ID-bewijs, een militair in mijn achterzak

hij commandeert mij om universiteit te doen, om mijn grootste glimlach op te zetten,

hard genoeg te lachen, altijd netjes gedag te zeggen, misschien groeten ze dan terug

Ik ga naar Indonesië en neem mee

afgeplukte taugé-staartjes, een halve vingerkoot water boven de rijst (altijd) en vergeet niet om de navelstrengen te bewaren van al je kinderen wanneer ze geboren zijn, ik denk dat het iets te maken heeft met familiestructuren die anders uit elkaar vallen

Ik ga naar Indonesië en neem mee

Alfred Birney, Reggie Baay, Sylvia Pessireron en een stapel lege bladzijdes

Ik ga naar Indonesië en neem mee

de vragen die ik opschreef in mijn rekenschrift:

waarom schoot opa op Indonesische soldaten? Waarom vertelt oma nooit over waar ze precies

vandaan komt en wat betekent schaamte als ik niet weet waarover ik dat moet

voelen? vertel het me dan

Ik ga naar Indonesië en neem mee

de zichzelf omhoog gewerkte indo, netjes gestreken zondagskleding, het haar strak naar achter, geen langharige Molukker, geen Indische R, geen p voor een f, schoenen van het juiste merk, niemand wist waar het geld vandaan kwam

Ik ga naar Indonesië en neem mee

de verhalen over vroeger en toen we er daar nog om moesten lachen
toen ik er achter kwam dat lachen een copingmechanisme is en dat er geen Nederlands
woord voor coping bestaat

Ik ga naar Indonesië en neem mee
een tolk die trauma's kan vertalen, beide kanten op

Ik ga naar Indonesië en neem mee
de grappen van mijn oom, het geschater van mijn vader, de afscheidsbrief van mijn tante,
ik heb die nooit gelezen, maar ik weet precies wat er in staat

Ik ga naar Indonesië en neem mee
schaamte. In de vorm van een vrouw die haar kinderen slaat. In de vorm van een vader die
zijn vrouw slaat. In de vorm van kinderen die bang zijn

Ik ga naar Indonesië en neem mee
een tante die tijdens het paasdiner riep dat ze nooit kind is geweest. Mijn huilende
moeder. Een vader die bleef zeggen dat het goed was dat we er eindelijk over praatten.
Al mijn neefjes en nichtjes zaten opgepropt bij elkaar in mijn slaapkamer, met allemaal
dezelfde blik, dezelfde ogen met vragen die ze nooit beantwoord zouden krijgen, een stilte
die zo lang was uitgerekt dat ik eventjes dacht dat ik mijn voorouders beneden aan de
eettafel kon horen praten

Ik ga naar Indonesië en neem mee
een landkaart om alle graven op te zoeken. Het is immers makkelijker om met de doden te
praten dan met de levenden

Ik ga naar Indonesië en neem mee
de vragen die ik dagelijks wegstop: zal ik mijn tante weer zien? (ik kijk naar boven) Zijn jullie
eigenlijk trots op mij? En papa, op welke plekken doet het nog steeds pijn vandaag?

Ik ga naar Indonesië en neem mee
mijn oma in mijn achterhoofd van wie ik denk dat ze zou zeggen: adoe jong wat moet je dan
toch in dat land? En ik zou antwoorden: zand oma zand, zoals jij ook altijd meenam, zodat ik
dat kan strooien op uw graf, in elke hoek van de kamer kan leggen, zodat ik het even in mijn

palmen vasthoud en kan voelen hoe het is om uitgewaaid te zijn over meerdere landen
Ik ga naar Indonesië en neem mee
mijn moeder die leert om te gaan met mijn vaders verleden, een stilte die we eindelijk
doorbreken en een voorouder in het lichaam van een jongen die terugkeert en zegt:
laten we er eindelijk over praten

Jasper Albinus - Ik ga naar Indonesië en neem mee. Tekst B (ingekorte versie met woordverklaringen)

Uit: *Hardop* (Atlas Contact, 2019)

Ik ga naar Indonesië en neem mee

- 1 Ik ga naar Indonesië en neem mee
- 2 twee paar schoenen, slippers, achternamen, foto's, een opvoeding¹, een waaier² tegen de
- 3 warmte
- 4 Ik ga naar Indonesië en neem mee
- 5 gebrekkig Maleis³, mijn Nederlandse ID-bewijs, een militair in mijn achterzak
- 6 hij commandeert mij om universiteit te doen, om mijn grootste glimlach op te zetten,
- 7 hard genoeg te lachen, altijd netjes gedag te zeggen, misschien groeten ze dan terug
- 8 Ik ga naar Indonesië en neem mee
- [...]
- 9 de vragen die ik opschreef in mijn rekenschrift:
- 10 waarom schoot opa op Indonesische soldaten? Waarom vertelt oma nooit over waar ze precies
- 11 vandaan komt en wat betekent schaamte als ik niet weet waarover ik dat moet
- 12 voelen? vertel het me dan
- 13 Ik ga naar Indonesië en neem mee
- [...]
- 14 de verhalen over vroeger en toen we er daar nog om moesten lachen
- 15 toen ik er achter kwam dat lachen een copingmechanisme⁴ is en dat er geen Nederlands
- 16 woord voor coping bestaat
- 17 Ik ga naar Indonesië en neem mee

¹ **opvoeding:** educatie

² **de waaier:** scherm om jezelf lucht toe te waaien

³ **Maleis:** Het Maleis is de nationale taal van Indonesië.

⁴ **het copingmechanisme:** manier hoe mensen met problemen en stress omgaan

18 een tolk⁵ die trauma's kan vertalen, beide kanten op

19 Ik ga naar Indonesië en neem mee

20 de grappen van mijn oom, het geschater⁶ van mijn vader, de afscheidsbrief van mijn tante,

21 ik heb die nooit gelezen, maar ik weet precies wat er in staat

22 Ik ga naar Indonesië en neem mee

23 schaamte. In de vorm van een vrouw die haar kinderen slaat. In de vorm van een vader die

24 zijn vrouw slaat. In de vorm van kinderen die bang zijn

25 Ik ga naar Indonesië en neem mee

26 een tante die tijdens het paasdiner⁷ riep dat ze nooit kind is geweest. Mijn huilende

27 moeder. Een vader die bleef zeggen dat het goed was dat we er eindelijk over praatten.

28 Al mijn neefjes en nichtjes zaten opgepropt⁸ bij elkaar in mijn slaapkamer, met allemaal

29 dezelfde blik, dezelfde ogen met vragen die ze nooit beantwoord zouden krijgen, een stilte

30 die zo lang was uitgerekt⁹ dat ik eventjes dacht dat ik mijn voorouders¹⁰ beneden aan de

31 eettafel kon horen praten

32 Ik ga naar Indonesië en neem mee

33 een landkaart om alle graven¹¹ op te zoeken. Het is immers makkelijker om met de doden te

34 praten dan met de levenden

35 Ik ga naar Indonesië en neem mee

36 de vragen die ik dagelijks wegstop: zal ik mijn tante weer zien? (ik kijk naar boven) Zijn jullie

37 eigenlijk trots op mij? En papa, op welke plekken doet het nog steeds pijn vandaag?

38 Ik ga naar Indonesië en neem mee

⁵ **de tolk:** iemand die gesproken woorden in een andere taal weergeeft

⁶ **het geschater:** hard lachen

⁷ **het paasdiner:** feestelijk avondeten met Pasen

⁸ **opgepropt:** heel dicht bij elkaar zitten

⁹ **uitgerekt** – uitrekken: door rekken te lang gemaakt of geworden, hier de stilte

¹⁰ **de voorouder:** je familie van vele generaties geleden

¹¹ **graven** – het graf: plek waar iemand na zijn dood wordt begraven

39 mijn oma in mijn achterhoofd van wie ik denk dat ze zou zeggen: adoe¹² jong wat moet je dan
40 toch in dat land? En ik zou antwoorden: zand oma zand, zoals jij ook altijd meenam, zodat ik
41 dat kan strooien op uw graf, in elke hoek van de kamer kan leggen, zodat ik het even in mijn
42 palmen¹³ vasthoud en kan voelen hoe het is om uitgewaaierd¹⁴ te zijn over meerdere landen
43 Ik ga naar Indonesië en neem mee
44 mijn moeder die leert om te gaan met mijn vaders verleden, een stilte die we eindelijk
45 doorbreken en een voorouder in het lichaam van een jongen die terugkeert en zegt:
46 laten we er eindelijk over praten

¹² **adoe:** adieu

¹³ **de palmen:** binnenkant van je handen

¹⁴ **uitgewaaierd** – uitwaaieren: verspreid zijn

NL Context: Literatuur over migratie en Jasper Albinus (leerkrachten)

In literatuur over migratie staat het zoeken naar identiteit tussen verschillende culturen centraal.¹ Auteurs van literatuur over migratie schrijven vaak niet in hun moedertaal of in de taal van hun ouders.² “In de Nederlandse literatuur hebben geïmmigreerde auteurs een belangrijke plaats veroverd in het literaire bestel. Bekende en gewaardeerde schrijvers zijn o.m. Hafid Bouazza, Abdelkader Benali en Kader Abdolah.”³ Albinus (*1997) kan worden gezien als vertegenwoordiger van recente literatuur over migratie. “Hij treedt sinds een aantal jaar op als dichter en spoken word-artiest. [...] Zijn dichtkunst en performance gebruikt hij als instrumenten om vraagstukken rondom identiteit, geschiedenis en politiek voelbaar te maken.”⁴

Bron: writersunlimited.nl

Bronnen:

¹Ton Anbeek. Doodknuffelen. Over Marokkaans-Nederlandse auteurs en hun critici. In: T. D'haen (red.), *Europa buitengaats. Koloniale en postkoloniale literaturen in Europese talen* (pp. 289-301). Amsterdam: Bert Bakker. 2022.

²Ralf Grüttemeier. 'Migrantenliteratuur in de Nederlandse en Duitse letteren.' *Neerlandica Extra Muros* 39 (2001): 13-25.

³“[Migrantenliteratuur](#).” *Algemeen letterkundig lexicon*, 2012.

⁴“[Jasper Albinus](#).” *writers unlimited*, Website, 2022.

D Sprachniveau (rezeptiv) B2 (Lehrkräfte)

Syntaktisch

- Wiederholungen derselben Satzmuster (*Ik ga naar Indonesië en neem mee*)
- Viele Aufzählungen (V. 2) und parataktische Struktur

Wortwahl

- Vertrauter Wortschatz
- Worterklärungen ableitbar von bekannten Begriffen (*adoe* von *adieu*) oder einer Fremdsprache entnommen (*coping* aus dem Englischen)
- Komplexer: Erläuterung der Sprache *Maleis* (V. 5) im Kontext des postkolonialen Indonesiens

Semantisch

- Herausforderung: uneigentlicher Sprachgebrauch (s. literarisches Potenzial).

D Literarisches Potenzial (Lehrkräfte)

In dem Text beschreibt ein junger Niederländer mit indonesisch-molukkischem Migrationshintergrund, dass er nach Indonesien reisen und was er dabei alles mitnehmen wird. Es werden alltägliche Dinge aufgezählt, die zum Reisegepäck gehören – Schuhe und ein Ventilator zum Beispiel. Im Verlauf kommen aber immer mehr Emotionen und Gedanken dazu, die unweigerlich mitreisen werden: Tradition, Kultur, Scham, Unwissen, Verdrängung, Trauma und vor allem Schweigen. Die koloniale Vergangenheit der Niederlande in Indonesien wird aus der Perspektive von Menschen geschildert, deren Eltern oder Großeltern während des Unabhängigkeitskrieges dort waren und anschließend in die Niederlande gekommen sind, wobei keine Ereignisse oder Jahreszahlen genannt werden. Vielmehr geht es um das Wissen im Unwissen und das Schweigen über die traumatische Vergangenheit.

Der Umgang mit einer schwierigen Vergangenheit ganzer Nationen und die Einzelschicksale, die hieraus erwachsen, werden in diesem Text verzahnt. Ausgrenzung (sowohl in Indonesien wie in den Niederlanden) ist ein wiederkehrendes Thema, so kann mit *misschien groeten ze dan terug* (Z. 7) auf Alltagsrassismus angespielt werden, dem nach Meinung des Vaters mit einem besonders vorbildlichen Auftreten entgegengewirkt werden kann. Einige Verse, wie *een tolk die trauma's kan vertalen* (Z. 18) und *een tante die tijdens het paasdiner riep dat ze nooit kind is geweest* (Z. 26) beschreiben eindrucksvoll die traumatische und schmerzhaft koloniale Geschichte. Die innere Zerrissenheit des lyrischen Ichs wird kurz angeschnitten in

Vers 42 (*hoe het is om uitgewaaierd te zijn over meerdere landen*). Auch die Geschichte und Persönlichkeit des lyrischen Ichs liegt in den Niederlanden und in Indonesien zerstreut und macht eine Identifikation mit einem Land oder beiden Orten schwierig, da es zu viele ungeklärte Fragen gibt (*een stilte die we eindelijk doorbreken* 44-45).

Das Gedicht adaptiert die Form des Kinderspiels „Ik ga op reis en ik neem mee...“ zu „Ik ga naar Indonesië en neem mee“. Durch diesen Aufbau wird die Nebeneinanderstellung (Parataxe) zum Bauprinzip des Textes, der aber Gegenständliches und Ungegenständliches aufeinanderstapelt. Einerseits entspricht diese ungeordnete Anhäufung von Unterschiedlichem ohne Zusammenhang und Hierarchisierung den traumatischen Erfahrungen, die nicht eingeordnet werden können. Andererseits werden durch das parataktische Nebeneinander Bedeutungen verschoben, sodass Abstraktes konkret werden kann. Von Beginn an schleichen sich neben konkreten Reiseutensilien abstrakte Gefühle, Erinnerungen und Gedanken in den Koffer. Sie bekommen dadurch etwas Dingliches, Greifbares und entsprechen dem Anliegen des Gedichtes: die traumatische Vergangenheit benennbar und diskutierbar zu machen. Die Abstrakta sind zwar nur im übertragenen Sinne Gepäck, doch gerade der Mix aus eigentlichem und uneigentlichem Sprechen macht es möglich, schwere Themen wie Diskriminierung oder Traumata auf leichte Weise ins „Spiel“ zu bringen.

D Didaktisches Potenzial (Lehrkräfte)

Der Text präsentiert ein komplexes Thema indonesisch-niederländischer Kultur aus der Perspektive eines Menschen, der in einer indonesisch-molukkischen Familie in den Niederlanden lebt. Durch das Bild des Kofferpackens können die SuS sich einleben das Gefühl, Ballast zwischen beiden Ländern hin und her zu tragen. Das Gedicht macht auf diese Weise ein schwieriges Thema zugänglich und verknüpft Textkompetenz mit interkultureller Kompetenz.

(Pre-)Reading

- In Gruppen das Spiel „Ik ga op reis en neem mee...“ spielen (a./PP)
- Text lesen und/oder hören (Textversion A/B, Audiodatei zu Textversion A)

While-Reading

- Zu Reaktionen zur Beschreibung der eigenen Leseerfahrung einladen (b./PP)
- Illustration aussuchen, die am meisten die eigene Leseerfahrung wiedergibt (c.)
- eingepackte Dinge erfassen, kategorisieren und ihre Bedeutung im Gedicht besprechen (Tabelle als Hilfsmittel, d.)

Post-Reading

- Einleben in die Sand-Metapher und übertragen in die eigene Lebenswelt (e.)

Zusatzmaterial

- Material (f.): Kontext Migration von Indonesien in die Niederlande
- Material (g.): Möglichkeit zum Vergleich von Albinus' Themen mit denen anderer niederländisch-indonesischer Autor:innen

a. spel

Ik ga op reis en neem mee...

b. leeservaring

- Wat voel je als je deze tekst leest?
- Is er een woord/element dat je bijzonder mooi vindt?

- Als ik dit lees voel ik...
- Mij spreekt aan dat...
- Voor mij is mooi dat...

c. illustraties

link naar de [illustraties](#) die Dido Drachman heeft gemaakt bij dit gedicht

d. tabel

Wat zit er in de koffer?

	concrete dingen	dingen die in je hoofd zitten	dingen die in je hart zitten	andere dingen
A v. 2, 5, 9				
B v. 14, 18, 20				
C v. 23, 26, 33				

D v. 36, 39, 44				

discussievragen (PP):

1. Waarom heeft het lyrische ik zo veel verschillende dingen bij zich?
2. Hoe zou jij je voelen als je met deze dingen op reis zou gaan?

e. zand

- Welke eigenschappen heeft zand (licht/zwaar, vorm/vormloos etc.)?
- V. 38-42: Wat voor betekenis heeft zand in het gedicht?
- “zand oma zand, zoals jij ook altijd meenam” – Heb jij op dit moment iets bij je wat voor jou een bijzondere betekenis heeft?

f. tekst migratie

Migratie van Indonesië naar Nederland

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog riep de Nederlandse kolonie Indonesië de onafhankelijke republiek uit. Nederland erkende de onafhankelijkheid van Indonesië niet en stuurde tienduizenden soldaten waardoor de onafhankelijkheidsoorlog begon met tienduizenden doden. Pas in 1949 werd Indonesië door Nederland officieel als onafhankelijk erkend. Vanaf het begin van de onafhankelijkheidsoorlog tot in de jaren zestig vluchtten ruim 300.000 Nederlanders, Indische Nederlanders en leden van Indonesische minderheidsgroepen, zoals de Molukkers, daaronder ook 4.000 Molukse soldaten van het voormalig Koninklijk Nederlandsch-Indisch leger (KNIL) met hun gezinnen. Molukkers zijn afkomstig van de Indonesische eilandengroep Molukken. De Molukse soldaten van het KNIL hadden tijdens de onafhankelijkheidsoorlog aan de kant van Nederland gevochten. Daarom konden ze na de oorlog moeilijk in de nieuwe Indonesische republiek blijven. Maar ook in Nederland konden ze moeilijk een plaats vinden. In Nederland was er weinig ruimte voor de ervaringen, gedachten en gevoelens van de 'vreemdelingen'. Veel gevluchte Molukkers hoopten ooit terug te kunnen keren naar een onafhankelijke eigen staat, maar daar kwam het nooit van.

Nog steeds zijn de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog, de doden en de misdaden door Nederlandse militairen een moeilijk onderwerp voor Nederland waarover pas in de afgelopen jaren meer in het publiek en in de politiek wordt gesproken. Ook in de literatuur komen meer en meer auteurs met een Nederlands-Indonesische achtergrond aan het woord, wiens ouders of grootouders tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië waren en gevlucht zijn naar Nederland. Het moeilijke verleden, de vraag van schuld en een identiteit tussen verschillende landen en culturen zijn centrale thema's in hun werk.

Bronnen:

[Canon van Nederland](#)

[NPO kennis](#)

g. auteurs

Alfred Birney

Alfred Birney (*1951) is een nakomeling van een plantersfamilie met een Nederlands-Indische vader en een Nederlandse moeder. Tijdens zijn jeugd zat hij op verschillende internaten en werkte later als musicus, in 1987 begon hij te schrijven. Hij is auteur van onder andere postkoloniale literatuur waarin zijn Nederlands-Indische familiegeschiedenis een centrale plaats inneemt. Thema's in zijn werken zijn vervreemding van familie en het onvermogen tot identificatie met moederland of vaderland. In 2017 schreef hij de bekroonde roman *De tolk van Java* (2017) en vertelt daarin het moeilijke verleden van de zoon van een moeder die in haar jeugd in Brabant de Tweede Wereldoorlog meemaakte en een vader die als voormalige oorlogstolk na de oorlog van Oost-Java naar Nederland vlucht. De zoon brengt zijn tienerjaren op een internaat door en blijft zijn ouders vragen stellen over de oorlog en het moeilijke verleden.

Bron: alfredbirney.com

Bronnen:

Alfred Birney. "[Biografie.](#)" *Website*, 2022.

Alfred Birney. "[De tolk van Java.](#)" *Singel Uitgeverijen*, 2022.

Reggie Baay

Reggie Baay (*1955) specialiseerde zich tijdens zijn studie in Leiden in de koloniale en postkoloniale literatuur en werkte tot 2005 als redacteur bij het tijdschrift *Indische Letteren*. In hetzelfde jaar publiceerde hij zijn autobiografisch getinte roman *De Ogen van Solo*. In zijn debuut schrijft hij over het leven van Indische Nederlanders in Nederland. In 2008 verscheen *De njai; Het concubinaat in Nederlands-Indië* over de geschiedenis van vrouwen die als concubines (njai) van mannen uit Europa in het koloniale Nederlands-Indië hebben geleefd. Centrale thema's in het verhaal zijn rechtsongelijkheid, verdriet, economische afhankelijkheid, publieke moraal en seksuele slavernij, maar ook de liefde van moeders voor hun kinderen.

Bron: reggiebaay.com

Bronnen:

Reggie Baay. "[About Reggie Baay.](#)" *Website*, 2022.

Stichting Tong Tong. "[Herdruk van De Ogen van Solo.](#)" *Website*, 2002.

Sylvia Pessireron

Sylvia Pessireron werd in 1958 in Breskens (Zeeland) geboren en heeft tien broers en zussen, haar ouders komen uit de buurt van *Seram*, een eiland in de provincie Molukken in Indonesië. Haar vader was in het Koninklijk Nederlandsch-Leger (KNIL) en kwam na de Indonesische onafhankelijkheid (1949) naar Nederland. In 2012 publiceerde zij haar eerste roman, *De verzwegen soldaat* over het leven van haar vader (personage Marcus Kainama). Zij beschrijft zijn tijd in het door Japan bezette Nederlands-Indië, de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd en zijn verblijf in Nederland, waar hij op de terugkeer naar zijn vaderland wacht. Dit levensverhaal vult zij aan met de geschiedenis van de Molukkers: een volk dat door de toenmalige Nederlandse regering werd bedrogen, vernederd en aan zijn lot overgelaten. “Daartussendoor weeft zij het verhaal van Marcus' dochter Nona, die in Nederland in een Moluks woonoord is geboren. Daarvoor staat Sylvia Pessireron zelf model.” In haar tweede postkoloniale roman *Gesloten koffers* uit 2014 beschrijft ze de tijd na de aankomst van haar vader in Nederland. De hoofdfiguur “is een Molukse sergeant in het KNIL, die in 1951 met zijn gezin naar Nederland wordt vervoerd, waar hij samen met de andere KNIL-militairen tegen alle afspraken in ontslagen wordt.” Ze worden ondergebracht in barakkenkampen en vechten tevergeefs tegen het onrecht dat hen in hun ogen door de Nederlandse regering wordt aangedaan. Op begrip hoeven ze niet te rekenen, welkom zijn ze evenmin, maar terug naar hun land van herkomst is ook geen optie.

Bron: [Indisch Herinneringscentrum](#)

Bron:

Olf Praamstra. '[Sylvia Pessireon. Een Molukse schrijfster uit Zeeland.](#)' *Indische Letteren* 33 (2018): 295-309.